

Η κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Η περίοδος από την κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου από τους Οθωμανούς Τούρκους στα μέσα του 15^{ου} αιώνα έως την Επανάσταση του 1821.

Αίτια της κατάκτησης

Παρακμή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τον 13^ο αιώνα

προβλήματα κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά

ξένες φυλές εισέρχονται στα βυζαντινά εδάφη, ειρηνικά & βίαια

Χριστιανοί της Δύσης (Βενετοί κυρίως) εκμεταλλεύονται σπουδαία εμπορικά λιμάνια

Συνθήκες ζωής Ελλήνων στις τουρκοκρατούμενες περιοχές

2 πρώτοι αιώνες δύσκολοι

- ↳ Πολλοί μετακινήθηκαν σε ορεινά μέρη.
- ↳ Αρκετοί έφυγαν στη Δύση (κυρίως λόγιοι).
- ↳ Βυζαντινοί άρχοντες εξαφανίστηκαν.

→ ανατροπή της συνοχής του ελληνικού πληθυσμού

Μέσα 16^{ου} αιώνα βελτίωση των συνθηκών ζωής

- ↳ Μείωση πολεμικών συγκρούσεων.
- ↳ Περιορισμός φορολογίας & παιδομαζώματος.
- ↳ Τόνωση παιδείας & εκπαίδευσης.

Οι Έλληνες δεν αφομοιώθηκαν, γιατί κατάφεραν να διαφυλάξουν με τη βοήθεια και της Εκκλησίας...

θρησκεία

γλώσσα

παράδοση

Συνθήκες ζωής Ελλήνων στις βενετοκρατούμενες περιοχές

Ως τον 16^ο αι. οι αποκλεισμένοι από τη διοίκηση βαριά φορολογία & καταπίεση

Με το πέρασμα των χρόνων η ζωή καλύτερεύει
➤ Προβλήματα Βενετών με τους Τούρκους.
➤ Μακραίωνη συνύπαρξη.

Περιοχές που δεν πέρασαν ποτέ στην οθωμανική κυριαρχία

Ιόνια Νησιά (εκτός Λευκάδας)
Βενετοί - Γάλλοι - Άγγλοι

Οι συνθήκες ζωής των υποδούλων

Φαναριώτες

Μια νέα άρχουσα τάξη των Χριστιανών υπηκόων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που σχηματίστηκε γύρω από το Πατριαρχείο από:

↙ μέλη παλαιών μεγάλων βυζαντινών οικογενειών

↘ Έλληνες που ήρθαν στην Πόλη μετά την Άλωση

Περιορισμοί & διακρίσεις στους Χριστιανούς υπηκόους

- ↖ Υποχρεώνονταν να κατοικούν σε φτωχικές συνοικίες και να κατέχουν γη μόνο σε άγονες περιοχές.
- ↖ Υπηρετούσαν στον στρατό μόνο σε βοηθητικές υπηρεσίες.
- ↖ Απαγορεύονταν οι λιτανείες.
- ↖ Δικαστικές υποθέσεις δικάζονταν στα μουσουλμανικά ιεροδικεία.
- ↖ Υποχρεώνονταν να κάνουν αγγαρείες.
- ↖ Πλήρωναν περισσότερους φόρους από τους Μουσουλμάνους, τακτικούς & έκτακτους.

Τακτικοί φόροι

↙ κεφαλικός φόρος
όσοι δεν ήταν
Μουσουλμάνοι

↙ φόρος εστίας
φόρος για τα σπίτια

↘ έγγειος φόρος
φόρος για τη χρήση
της γης

↘ φόρος της δεκάτης
1/10 της παραγωγής
τους

Μέτρα εναντίον των Χριστιανών τους πρώτους αιώνες της κατάκτησης

↙ σφαγές & αιχμαλωσίες

↓ βίαιους εξισλαμισμούς
& παιδομάζωμα

↘ εγκατάσταση τουρκικών φύλων
σε εύφορα εδάφη

↓
ελληνικοί πληθυσμοί σε απομο-
νωμένα, άγονα & ορεινά μέρη

Διακρίσεις σε απομακρυσμένες περιοχές

↙ χωρίς έλεγχο
από την κεντρική εξουσία

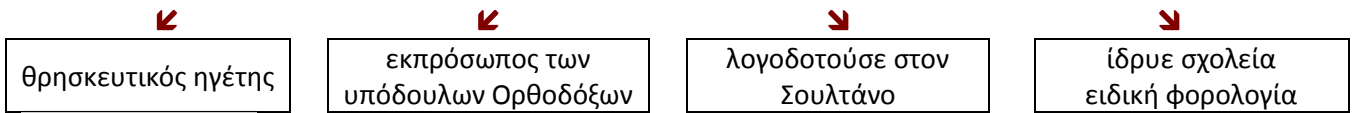
↓ τοπικοί διοικητές
κακομεταχειρίζονται
τους χριστιανούς

↘ ενίσχυση
του προσωπικού τους ταμείου

Η θρησκευτική και η πολιτική οργάνωση των Ελλήνων

Οι Οθωμανοί κατήργησαν τη βυζαντινή διοίκηση
& παραχώρησαν αρκετά προνόμια στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης.

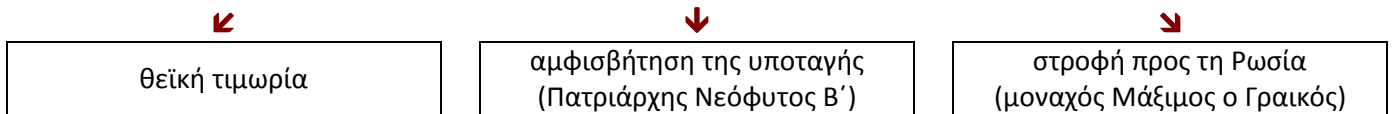
Πατριάρχης

Εκκλησία

θρησκευτικά, διοικητικά & πολιτικά καθήκοντα

Αντιμέτωπιση της κατάκτησης από Χριστιανούς κληρικούς

Φαναριώτες

ηγετική ομάδα Ελλήνων

πολύ μορφωμένοι & πλούσιοι → υψηλά αξιώματα → αρκετή δύναμη
εξάρτηση από τις διαθέσεις του κάθε Σουλτάνου

Φαναριώτης

Κοινοτικοί άρχοντες

(επίτροποι, δημογέροντες, προεστοί, κοτζαμπάσηδες)

τοπική ηγεσία κάθε χωριού
κατανομή & είσπραξη φόρων

→ αρκετοί από αυτούς απέκτησαν μεγάλη περιουσία & δύναμη

Έλληνας προεστός

Οι Κλέφτες και οι Αρματολοί

Μάνη

Οι Μανιάτες αρνήθηκαν να υποταχθούν και πολέμησαν σκληρά για την ελευθερία τους.

Κλέφτες

Μικρές ομάδες ένοπλων Ελλήνων που αρνήθηκαν να δεχτούν την εξουσία των Τούρκων.

ζούσαν σε ορεινές,
δύσβατες περιοχές

έκαναν συχνές επιθέσεις
εναντίον των Τούρκων
(κλεφτοπόλεμος)

κάθε ομάδα είχε το δικό της
καπετάνιο (αρχηγό) και το δικό
της μπαϊράκι (σημαία)

Αρματολοί

Ειδικά ένοπλα τμήματα που οργάνωσαν οι Τούρκοι για να προστατευτούν από τους Κλέφτες.

πολλοί Αρματολοί
ήταν πρώην Κλέφτες

αρκετές φορές συνεργάστηκαν
με τους Κλέφτες

κυρίως τους τελευταίους αιώνες της
Τουρκοκρατίας πολλοί Αρματολοί
προσχώρησαν στους Κλέφτες

Φημισμένοι Αρματολοί

Γεώργιος Ανδρίτζος, Κατσαντώνης, Νικοτσάρας,
Γεώργιος Μπότσαρης, Λάμπρος Τζαβέλλας

Μικρό λεξικό των Κλεφτών & των Αρματολών

- καπετάνιος = αρχηγός
- μπαϊράκι = σημαία
- πρωτοπαλίκαρα = υπαρχηγό
- ψυχογιόι = ανήλικα κλεφτόπουλα-βοηθοί
- λημέρι = τόπος που ζούσαν πάνω στα βουνά
- καρπούλι = σκοπιά
- κλεφτοπόλεμος = ενέδρες ή αιφνιδιασμοί
- αρματολίκι = περιοχή που φύλαγαν οι Αρματολοί
- νταϊφάς = ομάδα κλεφταρματολών

Η οιονοομιοιή ζωή

Η οιοκονομία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας βασιζόταν...

↙
αγροτικές καλλιέργειες

↓
κτηνοτροφία

↘
βιοτεχνία

εμπόριο ελάχιστα αναπτυγμένο

Παρακμή της
Οθωμανικής
Αυτοκρατορίας

- ↪ Γεωγραφικές ανακαλύψεις.
- ↪ Χρήση νέων εμπορικών δρόμων.
- ↪ Περιορισμός των κατακτήσεων.
- ↪ Συνθήκες Κάρλοβιτς (1699) & Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774).
- ↪ Διομολογήσεις.

Πώς ωφελήθηκαν οι
Έλληνες έμποροι

- ↪ Ίδρυσαν παροικίες (Κεντρική & Δυτική Ευρώπη) και πλούτισαν από το εμπόριο.
- ↪ Ήρθαν σε επαφή με επαναστατικές ιδέες (Διαφωτισμός).
- ↪ Σχημάτισαν αξιόλογο εμπορικό στόλο.
- ↪ Ανέδειξαν μεγάλες πόλεις του ελληνικού χώρου σε σημαντικά κέντρα εμπορίου.

Βελτίωση της θέσης των Ελλήνων τις παραμονές της Επανάστασης.

Παζάρι στην πόλη της Λάρισσας.

Οι Έλληνες των παροικιών και των Παραδουνάβιων ηγεμονιών

Μετανάστευση των Ελλήνων στο εξωτερικό κατά την Τουρκοκρατία σε 2 περιόδους:

15^{ος} & 16^{ος} αιώνας

υποχρεωτικά εξαιτίας των τουρκικών διώξεων

17^{ος} & 18^{ος} αιώνας

με τη θέλησή τους για οικονομικούς λόγους

κυρίως στην Ιταλία
και σε άλλα μέρη της Ευρώπης

Εύξεινος Πόντος, Κεντρική Ευρώπη
& Βαλκάνια

Αρκετοί Έλληνες δραστηριοποιήθηκαν και στις **Παραδουνάβιες Ηγεμονίες** (Βλαχία & Μολδαβία).

ίδρυσαν **παροικίες**

Δραστηριοποίηση των
Ελλήνων μεταναστών
στις παροικίες

- ↪ Ανήγειραν ναούς.
- ↪ Συνέταξαν καταστατικά.
- ↪ Έχτισαν μοναστήρια & κοινοτικά σχολεία.
- ↪ Εξέδωσαν βιβλία, περιοδικά & εφημερίδες.

Αυτοί οι μετανάστες ονομάστηκαν **Έλληνες της Διασποράς**.

Συνέβαλαν καθοριστικά στην πνευματική αναγέννηση του υπόδουλου έθνους κατά τον 18^ο αιώνα (ίδρυση σχολείων, έκδοση βιβλίων κ.ά.).

Παροικία

Το οργανωμένο σύνολο ομοεθνών, που ζουν σε ξένα κράτη. Η οργάνωσή τους γίνεται συνήθως μέσα από κοινότητες, που φροντίζουν για τη διατήρηση του εθνικού πνεύματος των μελών που τις απαρτίζουν.

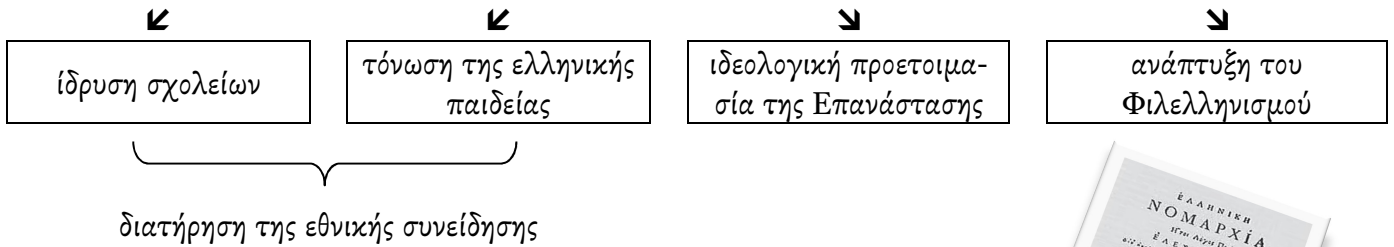
Παραδουνάβιες Ηγεμονίες

Οι περιοχές της Βλαχίας και της Μολδαβίας (στη σημερινή Ρουμανία) που βρίσκονται κοντά στον ποταμό Δούναβη, οι οποίες ήταν από τον 14^ο αιώνα φόρου υποτέλειες στον Σουλτάνο με ειδικό καθεστώς ηγεμονίας. Ντόπιοι ηγεμόνες ως τα τέλη του 17^{ου} αιώνα και Φαναριώτες από τις αρχές του 18^{ου} αιώνα.

Οι δάσκαλοι του Γένους

Δάσκαλοι του Γένους

Οι δάσκαλοι του Γένους με το σπουδαίο πνευματικό τους έργο συνέβαλαν στην...

Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Πνευματικό κίνημα (18^{ος} - αρχές 19^{ου} αι.)

Μεταφορά των επαναστατικών ιδεών του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού στους υπόδουλους Έλληνες.

↓
Έλληνες λόγιοι στη Δύση

↓
μορφωμένοι κληρικοί και άλλοι δάσκαλοι

“Ελληνική Νομαρχία”

Κείμενο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού με πολιτικό περιεχόμενο.

Προβάλλει ως ιδανικό πολίτευμα τη «**νομαρχία**», αυτό στο οποίο εξουσιάζουν οι νόμοι.

Κοσμάς ο Αιτωλός

Ένας από τους σημαντικότερους δασκάλους του Γένους.

Λόγιος μοναχός του Αγίου Όρους ιεροκήρυκας και μάρτυρας, που τιμάται ως άγιος.

Περίοδευε στην ύπαιθρο προκειμένου να ενισχύσει την Ορθόδοξη πίστη και την ελληνική παιδεία.

↓
δίδασχε το λόγο του Θεού

↓
ίδρυσε σχολεία

Ο Ρήγας Βελεστινλής και ο Αδαμάντιος Κοραής

Ρήγας Βελεστινλής (Φεραίος) (1757-1798)

Ο Ρήγας Βελεστινλής επηρεάστηκε από τις ευρωπαϊκές ριζοσπαστικές ιδέες της εποχής του και έβαλε ως κύριο στόχο του την απελευθέρωση της πατρίδας.

Συγγραφικό & εκδοτικό του έργο	<ul style="list-style-type: none"> ↪ Μεταφράσεις γαλλικών μυθιστορημάτων στη δημοτική γλώσσα. ↪ Βιβλίο Φυσικής για σχολική χρήση. ↪ «Χάρτα της Ελλάδος» - μεγάλος γεωγραφικός & ιστορικός χάρτης του ελληνισμού. ↪ «Θούριος» - επαναστατικός ύμνος, που έγινε σύμβολο του αγώνα.
Κύρια ιδεολογία του	<ul style="list-style-type: none"> ↪ Συνεργασία όλων των υπόδουλων λαών των Βαλκανίων για την απελευθέρωση. ↪ Δημιουργία ενός ενομούμενου δημοκρατικού κράτους στην περιοχή, όπου θα κυριάρχουσε η ελληνική γλώσσα και παιδεία.
Το τέλος του	<ul style="list-style-type: none"> ↪ Συνελήφθηκε στη Βιέννη το 1797 από τις αυστριακές αρχές & παραδόθηκε στους Οθωμανούς. ↪ Εκτελέστηκε λίγους μήνες μετά και ρίχτηκε στον Δούναβη.

Αδαμάντιος Κοραής (1748-1833)

Ο Αδαμάντιος Κοραής έζησε στη Γαλλία, επηρεάστηκε από τις ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης και ενδιαφέρθηκε για τον φωτισμό του Γένους μέσω της παιδείας.

Δράση του	<ul style="list-style-type: none"> ↪ Αντιγραφή, επιμέλεια και έκδοση χειρογράφων αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. ↪ Συμβολή στην ιδεολογική προετοιμασία & στην ενίσχυση της Επανάστασης (ποιήματα, συμβουλευτικές επιστολές, συμμετοχή στην ίδρυση του Ελληνικού Κομιτάτου).
Ιδέες του	<ul style="list-style-type: none"> ↪ Φωτισμός του Έθνους μέσω της παιδείας, για να μπορέσει να απελευθερωθεί. ↪ Χρήση μιας νέας ελληνικής γλώσσας, που θα είχε ως βάση την καθομιλουμένη της εποχής «καθαρισμένη» από ξένες λέξεις & ιδιωματικές εκφράσεις.

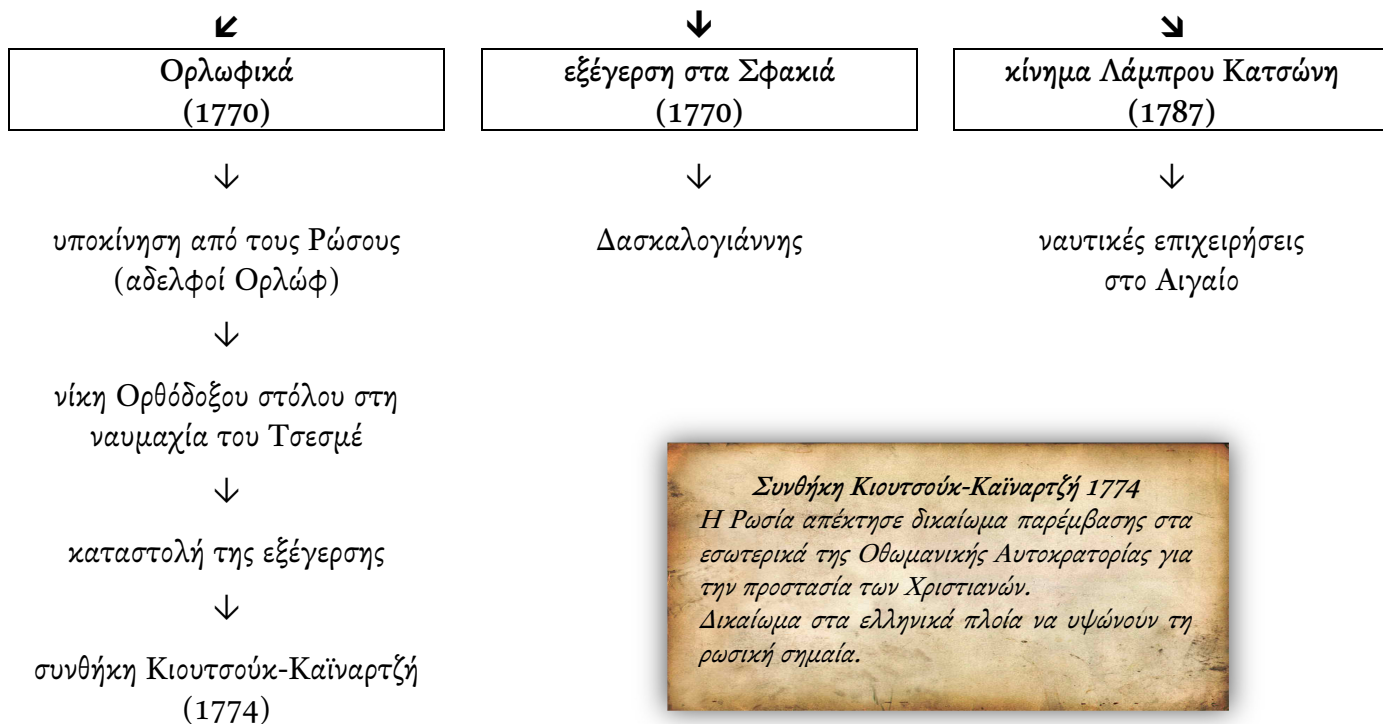

Τα υριότερα επαναστασιακά υινήματα

Σημαντικές πολεμικές συγκρούσεις Ελλήνων & Ευρωπαϊών με τους Τούρκους 16^{ος} & 17^{ος} αιώνας

Κυριότερα επαναστασιακά κινήματα 18^{ου} αιώνα

Οι υπόδουλοι Έλληνες έτρεφαν ελπίδες ότι οι Ρώσοι θα τους βοηθούσαν να απελευθερωθούν κυρίως κατά τον 18^ο αιώνα και στα τέλη του ίδιου αιώνα οι ελπίδες στράφηκαν προς τους Γάλλους. Γύρω στο 1800 οι Έλληνες κατάλαβαν ότι για την απελευθέρωσή τους έπρεπε να δράσουν μόνοι τους.

Οι αγώνες των Σουλιωτών

Οι Σουλιώτες ζώντας στο ορεινό και δύσβατο Σούλι ως βοσκοί, ήταν πολύ σκληραγωγημένοι από τις δύσκολες συνθήκες της ζωής τους.

Γιατί οι Τούρκοι
δεν μπορούσαν να
υποτάξουν τους Σουλιώτες

- ↪ Ικανότατοι πολεμιστές.
- ↪ Γνώριζαν καλά τα εδάφη της περιοχής τους.
- ↪ Ομαδικό πνεύμα.
- ↪ Εξαιρετική τόλμη.
- ↪ Εύκολα προμηθεύονταν όπλα, πυρομαχικά & χρήματα.

Ο **Αλή Πασάς** ήταν ο μόνος που κατάφερε να κατακτήσει το Σούλι, έπειτα από πολλούς αγώνες και δολοπλοκίες.

Αγώνες των
Σουλιωτών
εναντίον του
Αλή Πασά

- ↪ Απομάκρυνε από το Σούλι ορισμένους από τους οπλαρχηγούς.
- ↪ Αποδυνάμωσε την άμυνά του.
- ↪ Κατέλαβε το Σούλι το 1803.
- ↪ Κάποιοι Σουλιώτες πέρασαν στην Κέρκυρα - οι υπόλοιποι συνθηκολόγησαν.

Κούγκι
καλόγερος Σαμουήλ

Ζάλογγο
Σουλιώτισσες

Οι Σουλιώτες
συνεχίζουν τον
αγώνα

- ↪ Πολέμησαν μαζί με Ρώσους & Γάλλους στα Επτάνησα.
- ↪ Το 1820 επιστρέφουν και κατοικούν στο Σούλι.
- ↪ Βοηθούν τον Σουλτάνο να εξοντώσει τον Αλή Πασά.
- ↪ Το 1822 μένουν αβοήθητοι και εγκαταλείπουν οριστικά το Σούλι.

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης πολλοί Σουλιώτες ανέπτυξαν σημαντική δράση ως οπλαρχηγοί.

